

Viss vienkārši – ir vai nav business

Cēsu puse vienmēr bijusi tūristu iecienīta. Te ir runa ne tikai par Cēsīm, bet par visiem novadiem, kas kādreiz bija vienā rajonā. Piebalga ar ainaviskumu, Līgatne ar alām un dabas takām, Pārgauja ar ezeriem, un tā katrā vietā ir, ko redzēt, ko darīt, ko atklāt. Tāpēc arī šajā pusē tik bieži redz tūristu autobusus, individuālos ceļotājus.

Papētot, kā šeit ar naktsmītni un ēdināšanas piedāvājumu, jāteic – negulējis un badā palikt nevar. Katrā novadā, nu gandrīz katrā, ir piedāvājums pat ar izvēles iespējām, īpaši attiecībā uz naktsmītnēm. Lai atrastu vietu, kur paēst, dažviet ir jāmēro kāds ceļa gabals līdz tuvākajai kafējnīcai, bet šie attālumi nav lieli. Šīs puses pluss tas, ka daudziem novadiem cauri ved lielās šosejas, kas veicina arī uzņēmējdarbību, jo kafējnīcās pietājam ne tikai tūristi, bet arī citi braucēji. Straupe, Plācis, Bērzkrogs, Vecpiebalga, Nītaure, Ieriķi, Melturi – visur var pietāst, paēst un doties tālāk. Arī naktsmītnes tiek piedāvātas visdažādākās, sākot no kempingiem, viesu mājām, līdz tādām

lepnām viesnīcām kā “Annas Hotel” un “Johnatan SPA Estate” Amatas novadā.

Aptaujājot par tūrismu atbildīgos pašvaldībās, noskaidrojās, lai arī situācijas dažādas, tūristu pieprasījums tiek apmierināts. Ēdināšanas piedāvājuma nav tikai Jaunpiebalgā. Pašvaldības tūrisma speciāliste Ilze Prūse stāsta, ka savulaik bijusi kafējnīca “Kāpnes”, vēl daži mēģinājumi, taču šis business Jaunpiebalgā esot nerentabls, jo iedzīvotāju pārāk maz, arī tūristu plūsma nav tik liela: “Taču mūsu uzņēmēji veiksmīgi darbojas Vecpiebalgā, kafējnīcā “Ūdensrozes”, un, ja tā skatāties, Piebalga taču ir viens vesels kopums. Ceļotāji reti interesējas, vai te var paēst, jo saprot, ka nav tālu līdz Vecpiebalgai vai “Lācītēm”, ja dodas uz otru pusi, uz Smiltenes – Gulbene ceļu. Tur pat tuvāk nekā uz Vecpiebalgu. Droši vien būtu labi, ja darbotos kāda kafējnīca, bet pašvaldība nevar ietekmēt šo biznesu. Tas atkarīgs no apmeklētāju skaita. Jo iedzīvotāju mazāk, jo tas nerentabls.”

Kopumā tūristu skaits, kuri izvēlas iebraukt Jaunpiebalgā, palielinoties. Arvien vairāk, izmantojot “zaļā dzelzceļa” iespējas, labprāt atbraucot ārzemnieki. I. Prūse stāsta, ka naktsmāju piedāvājums gan varētu būt lielāks, jo pieprasījums pēc tām esot: “Es cenšos mudināt iedzīvotājus, jo piedāvāt nakšņošanas pakalpojumu ir vienkāršāk, nekā atvērt, teiksim, kafējnīcu. Taču pagai-

dām atsaucība maza. Telšu vietas ir, pirtis ir, bet klasisku naktsmāju trūkst. Aktīvi darbojas “Vanagkalns”, kur ir arī kempinga vieta, un tur paēdinās, ja tūristam būs tāda vēlme. Patiesībā, ja uz kādu objektu atbrauc grupa, kas laikus izsaka vēlmi, ka vēlētos pusdienas, saimnieks atradīs risinājumu. Dažiem tas ir piedāvājumā, piemēram, zemnieku saimniecība “Mazvieki” grupām piedāvā jēra gaļas zupas baudīšanu, tā ka badā jau neviens prom aizbraucis nav.”

Arī Raunas Tūrisma informācijas centra pārstāve Annija Pabrika norāda, ka sūdzības nav saņemtas, ka kāds būtu palicis neēdis vai negulējis. Individuālie tūristi, izvēloties Raunas pusē nakšņot, izmantojot viesu mājas, kur var saņemt ēdināšanu. Ja brauc grupas pie kāda mājražotāja, tur vajadzības gadījumā nodrošina maltīti. Raunas centrā ir kafējnīca, kur pietāt un paēst.

Vecpiebalgas Tūrisma centra pārstāvis Guntis Davidovs stāsta, ka viņu pusē par piedāvājumu sūdzēties nevarot, tūristi esot apmierināti: “Jo vairāk dažādu iespēju, jo labāk. Paveicies, ka esam izdevīgā vietā, šosejai P30 ir sava loma.”

Tūristi Vecpiebalgas novadu labprāt izvēloties par vietu, kur pārnakšņot, turklāt ne jau visi šo iespēju meklē tūrisma informācijas centrā. Var sazināties e-pastā, pa tālruni tieši ar naktsmītni saimniekiem, rezervēt caur interneta vietni “Booking”.

“Dažkārt gan cilvēki mēdz pasūdzēties par nokļūšanu uz naktsmītnēm, jo jābrauc pa zemes ceļiem, bet arī tā ir mūsu valsts īpatnība. Tiesa, piemēram, Taurenē, Dzērbenē nav vietas, kur paēst, bet vajadzīgas vien dažas minūtes, lai nokļūtu Vecpiebalgā vai, braucot uz Cēsu pusi, Bērzkrogā, kur bistro ceļa malā,” saka G. Davidovs.

Par iecienītu tūristu vietu kļuvusi Līgatne, īpaši vasarās un zeltainajā rudenī. Līgatnes Tūrisma informācijas centra vadītāja Santa Jermičuka stāsta, ka ceļotāju vajadzības pēc ēdināšanas un naktsmītnēm tiek nodrošinātas. Bet, pieļaujot, ka plūsma pieaug, palielināsies arī vajadzība pēc šiem pakalpojumiem: “Tūristu plūsma uz Līgatni aug,

redzam, ka uzņēmēji gatavi reaģēt, nākt ar piedāvājumiem, pakalpojumiem. Kā labs piemērs ir “Zeit”, kuri vispirms atvēra Tiklu parku, bet nu jau gadu darbojas arī viesnīca un kafējnīca. Var teikt, ka ēdināšanas pakalpojumus var nodrošināt pat skaistajā rudenī, kad cilvēku pieplūdums ļoti liels. Ja centrā viss pilns, novirzām uz “Zeit” vai rehabilitācijas centru. Neēdis neviens nepaliek, bet, kā jau minēju, iespējams, uz vasaras, rudens sezonu būtu jāsarosās vēl kādam uzņēmējam. Tiesa, tā ir Latvijas tūrisma specifika, ka plašu piedāvājumu vajag vasarā un rudenī, bet pēc tam iestājas ziemas miers, kad kā lāciem jāiet gulēt.”

FAKTI

Latvijas iedzīvotāju atpūtas un darījumu braucieni Latvijā

- Vairākdienu braucienų skaits ar nakšņošanu pa Latviju 2018. gadā samazinājies par 12,2%, salīdzinot ar 2017. gadu, saņemot 2, 584 miljonus braucienų.
- Kopā braucienos Latvijas iedzīvotāji iztērējuši 122 miljonus eiro.
- Visbiežākie braucienų iemesli Latvijā ir radu un draugu apmeklējumi (56,2%), nākamais braucienų mērķis ir atpūta (36,8%).
- Visvairāk apmeklētākais 2018. gadā braucienų galamērķis bija Pierīgas (22,3%) un Latgales (19,8%) reģions.

- Populārākie galamērķi - Rīga, Ventspils, Daugavpils, Liepāja un Cēsu, Krāslavas, Saulkrastu un Madonas novads.

- Vienas dienas braucienos pa Latviju bez nakšņošanas 2018. gadā iedzīvotāji devās 8,4 miljonus reižu, kas ir par 12,8% mazāk nekā gadu iepriekš.
- Arī izdevumi samazinājās par 8,7%, kopā 212 miljoni eiro.
- Pārsvārā jeb 27,4% braucienų bija uz Pierīgas reģionu un 20,2% uz Rīgu.
- Populārākie galamērķi bija Rīga, Jūrmala, Liepāja, Siguldas novads, Jelgava, Daugavpils, Madonas novads, Cēsu novads, Tukuma novads un Valmiera.

Avots:
Centrālā statistikas pārvalde

Piedāvājums joprojām ir nepietiekams

Bieži dzirdēts, ka viena no Latvijas attīstības jomām ir tūrisms. Arī ekonomikas ministrs Ralfs Nemiro sarunā ar “Druvu” norādīja, ka vietās, kur nav lielu ražošanas uzņēmumu, uzsvars jāliek uz tūrismu. Tomēr nebūtu pareizi cerēt, ka tā būs zelta bedre, jo, pirmkārt, Latvijā tūrismam ir izteikta sezonālitate, otrkārt, tūrisma infrastruktūra – naktsmājas, ēdināšana un arī ceļi – ne vienmēr ir vajadzīgajā līmenī un piedāvājumā.

Jauni piedāvājumi

Vidzemes Tūrisma asociācijas valdes priekšsēdētājam Raitim Sijātam “Druva” jautāja, ar ko piesaistīt tūristus? Viņš norāda, ka iespēju ir ļoti daudz, tostarp pilsētu, novadu svētki ar savām aktivitātēm. Svarīgi arī veidot jaunus produktus, kas atvestu šurp cilvēkus, kuri te vēl nav bijuši, dodot iespēju redzēt ko jaunu.

“Šobrīd Vidzeme iekļaujas darzu mīlotāju maršrutos, tas Latvijā ir kas jauns. Mums pagaidām nav tūrisma operatoru, kas ar to strādā, bet Igaunijā šis virziens ir at-

tīstīts, šādi braucieni ļoti populāri. Igaunijā brauc uz vairākām valstīm, arī Zviedriju, Lielbritāniju, tagad pievienojas arī Latvija, un pagājušajā nedēļā pirmās dārza mīlotāju grupas ieradās Vidzemē. Es teiktu, tās ir jaunas apmeklētāju grupas, kas iepazīst mūsu puses skaistākos dārzus un parkus.”

Arvien lielāka interese ir par “zaļajiem dzelzceļiem”, kas arī dos iespēju piesaistīt jaunus apmeklētājus. Pēdējos gados Vidzemē un Dienvidigauņijā atjaunoti un izveidoti aptuveni 300 km velo un kājāmgājēju maršruti, izmantojot kādreizējās dzelzceļa līnijas.

“Šis ir tikai dažas aktivitātes, bet visas vieno kopīgs mērķis – panākt, lai tūristi te uzturas iespējami ilgāk, ne tikai dažas stundas caurbraucot,” norāda R. Sijāts.

Nauda aizplūst prom

Taču, lai tūristi gribētu uzturēties ilgāk, ir daži priekšnosacījumi. Jādoma par vietām, kur paēst, pārnakšņot, un tām jābūt labā līmenī. Protams, biznesā jāreķina rentabilitāte, un var saprast uzņēmējus, kuri nevēlas investēt šajā jomā. Attālumam starp tūrisma objektiem nav lieli, naktsmājas, kafējnīcu var atrast ne pārāk tālā apkaimē.

R. Sijāts atzīst, ka tā nav pareizi domāt: “Pavasārī bija saruna ar Vācijas tūrisma uzņēmuma pārstāvi, kas strādā ar Baltijas valstīm. Runājām par jauniem maršrutiem, piedāvājām, kur varētu atbraukt, tad firmas pārstāvis pastāstīja, ka pats vairākus maršrutus izbūvējis un sapratis, ka nevisi der, jo nav ēdināšanas vietu. Viņus īsti neapmierina, ka tāda ir pēc kilometriem 50.

Jāatzīst, ka, veidojot jaunus tūrisma piedāvājumus uz vietām, kur nav braukts, ir problēmas ar naktsmītnēm, ēdināšanu. Ir patīkami, ja atver ko jaunu, bet piedāvājums joprojām ir nepietiekams.”

Viņš min piemēru, kas gan neatbilst uz Cēsu pusi, tomēr zināmā mērā raksturo situāciju. Pēdējos gados nozīmīgas investīcijas veiktas Alūksnē. Tur brauc arvien vairāk tūristu, rezultātā arvien vairāk trūkst naktsmītnu. Tāpēc cilvēki dodas nakšņot uz Balviem, Gulbeni. Tas nozīmē, ka nauda aizplūst prom, jo tūristi Alūksnē uzturas tikai vienu dienu, nākamajā atpakaļ vairs nebrauc. Tā rodas situācijas, ka pašvaldībā saka – pie viņiem taču brauc daudz tūristu, bet statistikā tas neuzrādās. Tūristi parādās tur, kur nakšņo.

“Ja nav, kur pārgulēt, paēst, maz ticams, ka tūristi šo vietu izvēlēsies par galamērķi. Labākajā gadījumā izskries cauri, bet tie, kuri

brauc uz vairākām dienām, skatās, kur palikt pa nakti, paēst,” uzsver R. Sijāts.

Pašvaldību attieksme svarīga

Kā jau minēts, biznesā jāreķina, vai turēt kafējnīcu ir rentabli. Ar viesu māju vienkāršāk, tur katru dienu nav jāgādā produkti, jāgatavo ēst, jāalgo pavārs, oficiants. Kā rosināt tūrisma infrastruktūras attīstību, cik daudz var palīdzēt, ietekmēt pašvaldības?

R. Sijāts norāda, ka pašvaldībai ir ļoti liela nozīme: “Kur tā ieinteresēta, kur saprot, ka tūrisms ir iespēja vietējai uzņēmējdarbībai, tur attīstība notiek. Pašvaldība īsteno projektus, attīsta infrastruktūru, rosina tūristus braukt, ir labvēlīga attieksme pret uzņēmējiem, kuri vēlas darboties šajā jomā. Ja attieksme pavēsa vai pat valda neizpratne, attīstība nenotiek, uzņēmēji nevēlas tur iet. Dažkārt pat nav skaidrs, ka vietās, kur ir labs tūrisma objektu piedāvājums, kur ir, ko redzēt, darīt, nav labu naktsmītnu vai ir ar zema līmeņa servisu, ar tam neatbilstošu cenu. Taču jāsaprot, ka labo piemēru ir daudz vairāk, pašvaldības izprot tūrisma nozīmi.”

Atcerēsimies, ka pērn valsts mērogā tika diskutēts, cik daudz paš-

valdībām jāiejaucas šajā biznesā, un tika pārņemts, ka tās ar savu darbību kroplu tirgu. R. Sijāts gan uzskata, ka visu nevar vienkārši mērit: “Jāsaprot, ja kādā vietā nav privātās iniciatīvas, bet pašvaldība neko nedarīs, tur nekā arī nebūs, var aizmirst par tūristu interesi. Tāpēc ir labi, ja pašvaldība nāk ar iniciatīvu, rīko pasākumus, iespējams, pat nodrošina servisu. Pieļauju, ka tieši šāda sākuma iniciatīva pēc tam rada nākamās soli, kurus pārņems privātā uzņēmējdarbība.”

Ļūgts raksturo situāciju vēsturiskā Cēsu rajona novados, R. Sijāts saka, ka tā ir ļoti dažāda. Ir interesantas vietas, kur aizbraukt, bet tuvumā trūkst naktsmītnu, ēdināšanas pakalpojumu. Gadās, ka kafējnīca ir, bet tur notiek bankets, un tūrists paliek bešā.

Protams, ir grūti atrast optimālo, jo skaidrs, ka nelielā, attālā novadā nevar pastāvēt vairākas kafējnīcas, jo ar vietējiem apmeklētājiem par maz, bet strādāt tikai atbraucējiem ir gana riskanti. □

Lappusi sagatavojis
JĀNIS GABRĀNS

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds